

Peliriippuvuus oletettua yleisempää

Parkinsonin taudin lääkkeet saattavat aiheuttaa riippuvuuskäyttäytymistä, siitä yhtenä esimerkkinä pelihimo. Vaikka pelihimo yhdistetään useimmiten dopamiiniagonistien käyttöön, jo 1971 tehdyssä tutkimuksessa kerrotaan riippuvuuskäyttäytymisestä levodopahoitojen yhteydessä.

Vuonna 2000 julkaistiin ensimmäinen Parkinsonin tautia sairastavien peliriippuvuudesta tehty tutkimus ja sen jälkeen sairastavien parkinsonlääkityksen yhteydessä ilmenevästä ongelmasta on saatu näyttöä myös muissa tutkimuksissa.

Peliriippuvuudesta kärsivät ovat kertoneet ongelmapelaamisen alkaneen Parkinsonin taudin ilmaantumisen ja lääkityksen aloittamisen jälkeen. Ongelmasta kärsivät ovat yleensä keskimääräistä nuorempia ja peliriippuvuus on ilmennyt dopamiiniagonistihoidon yhteydessä.

Tuoreessa Movement Disorders -julkaisussa kerrotaan kahdesta uudesta peliriippuvuus-tutkimuksesta, joista toinen on tehty Skotlannissa, toinen Italiassa. Kaikki peliriippuvaiset kertoivat ongelman ilmenneen parkinsonlääkityksen aloittamisen jälkeen. Sairastuneet olivat keskimääräistä nuorempia (keski-ikä 56 vuotta). Pelkästään dopamiiniagonisteja söi skotlantilaisessa tutkimuksessa 8 peliriippuvaista ja 9 yhdessä levodopan kanssa. Pramipeksolia söi 9, ropinirolea 7 peliriippuvaista. Päivittäiset pramipeksoliannokset olivat pelaajilla merkittävästi korkeampi kuin niillä tutkituilla, joilla ongelmaa ei ollut. Merkittävää eroa pramipeksolia ja ropinirolea syövien välillä ei peliriippuvuuden yhteydessä voitu osoittaa.

Levodopa-annosten suuruudessa ei ollut eroja pelaajien ja pelaamattomien välillä.

Pelkästään levodopaa syövien tutkittavien joukossa ei peliriippuvaisia ollut.

Italialaisessa tutkimuksessa ei peliriippuvuuden yhteyttä mihinkään tiettyyn parkinsonlääkkeeseen voitu yhdistää, mutta kaikille tutkimusryhmän peliriippuvaisille ongelma oli ilmennyt dopaminergisen lääkityksen aloittamisen jälkeen.

Tutkijat toteavat, että parkinsonpotilaiden pelihimo ei ole lainkaan epätavallista, vaikka sitä ei ole kunnolla diagnosoitu. Potilaille, jotka aloittavat dopamiiniagonistien käytön, pitäisikin kertoa tästä mahdollisesta sivuvaikutuksesta lääkettä määrätessä. Ongelman varhaisempi tunnistaminen ja häiriön hoito auttaisi hallitsemaan sitä ja näin vältettäisiin suuret taloudelliset menetykset ja henkilökohtaiset tragediat.

Ongelmapelaamisesta tietoa myös Parkinson-liitossa

Sairastavat ja vielä useammin omaiset ovat ottaneet viime vuosina yhteyttä myös Parkinson-liittoon ja kertoneet pelihimosta, joka on sekoittanut elämän. Ongelmasta kertoneet eivät välttämättä ole osanneet yhdistää riippuvuuskäyttäytymistä lääkkeisiin. Yhteyttä ottaneet ovat poikkeuksetta olleet keskimääräistä nuorempia (yleensä alle 60-vuotiaita). Peliongelman takia monet ovat joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin, ja se on aiheuttanut heille suuria ongelmia ihmissuhteissa.

Osa soittajista on kertonut syövänsä pramipeksolia. Parkinson-liiton taholta onkin otettu yhteyttä Boehringer Ingelheimiin ja toivottu, että lääkkeen sivuvaikutuksista kertoviin tietoihin lisättäisiin maininta pelihimosta. Tieto löytyykin nyt lääkkeen valmisteyhteenvedosta. Muutama sairastava on kertonut myös neurologinsa maininneen peliriippuvuuden mahdollisena sivuvaikutuksena lääkettä määrätessään.

Maininta peliriippuvuudesta mahdollisena sivuvaikutuksena löytyy myös pergolidin tuotetiedoista (lääke poistumassa markkinoilta). Muiden parkinsonlääkkeiden valmisteyhteenvedoissa ei peliriippuvuutta sivuvaikutuksien kohdalla mainita. Neurologi Kirsti Martikainen sanoo mainitsevansa sopeutumisvalmennus- ja kuntoutuskursseilla parkinsonlääkkeiden sivuvaikutuksista kuntoutujille kertoessaan aina myös peliriippuvuuden.

"Dopamiiniagonistit ovat parkinsonlääkitystä aloitettaessa paras mahdollinen vaihtoehto kun sairastava on alle 70-vuotias. Niiden avulla levodopa-lääkityksen aloittamista voidaan viivästyttää ja saada näin parempi lääkeväste myöhempinä vuosina. Yhdistettäessä dopamiiniagonisti levodopaan, voidaan levodopan annostus pitää pienempänä, mutta saada yhtä hyvä vaikutus kuin suuremmalla levodopa-annoksella", sanoo **Kirsti Martikainen**, joka yhdessä **Valteri Kaasisen** kanssa kirjoitti peliriippuvuudesta Parkinsonin taudin yhteydessä 2/2005 Parkinson-postissa.

"Kun Parkinsonin tauti todetaan ja lääkitys aloitetaan, ei potilas stressaantuneena välttämättä pysty ottamaan vastaan kaikkea lääkitystä koskevaa tietoa. Kun hoito aloitetaan pienillä annoksilla, alkuvaiheen sivuvaikutukset voidaan välttää. Annostettaessa myös mahdollisista harvinaisemmista sivuvaikutuksista pitää kertoa. Jos lääkäri heti alkuvaiheessa luettelee kaikki mahdolliset sivuvaikutukset, saattaa potilas niiden pelossa kieltäytyä kokonaan lääkityksestä, vaikka se hänen toimintakykyisenä pysymisensä kannalta olisi välttämätöntä."

"On tärkeää, että sairastavat kertovat lääkärilleen lääkitykseen liittyvistä sivuvaikutuksista, joita ei lääkkeen tuoteselosteessa mainita. Näin saadaan vähitellen tietoa niistä harvinaisistakin sivuvaikutuksista, jotka eivät tule esiin lääkkeen tutkimusvaiheessa."

Apua peliriippuvuuteen

A-klinikkasäätiö ja Sininauhaliitto

Kuntoutusjaksoja peliriippuvaisille Tyynelän
kuntoutus- ja kehittämiskeskuksessa Pieksänmaalla

Lisätietoa avun hakemisesta löytyy auttavasta puhelimesta
Peluurista (puh. 0203 10010, <http://www.peluuri.fi>).

Ensimmäiset peliriippuvaisten vertaisryhmäohjaajat ovat valmistuneet RAY:n tukemasta Sosiaalipedagogiikan säätiön Pelaaminen hallintaan -ohjelmasta. Ohjelmassa kehitetään riippuvuuden hoitoon sopivia menetelmiä ja koulutetaan entisiä peliriippuvaisia ja heidän omaisiaan vertaisohjaajiksi.

Lähteet:

Movement Disorders 12/2006

EPNN Journal 2006

Parkinson-postia 2/05

ARJA PASILA

PARKINSON-POSTIA 1/07